

23. JUNI 2014

Profession: den perfekte kvinde

AF SUSANNE CORDES

Den første generation af stewardesser, var også den første generation af kvinder, der søgte ud på arbejdsmarkedet for at skabe sig et selvstændigt liv. De havde eventyr i blodet og curlers i håret, og de gjorde deres særlige kvindelige kendetegn til deres karrierevej. En ny bog på dansk fortæller deres historie.

Da jeg var en lille pige for 35 år siden, var der to ting, alle små piger drømte om at blive. Vi ville enten være frisør eller stewardesse. Begge kombinerede en ultimativ kvindelighed med drømmen om selvstændighed. Af de to vandt stewardessedrømmen altid. Stewardesser var ikke kun perfekt skabte kvinder, der levede op til de ideelle kropsmål, havde matchende læbestift og neglelak og hår, der sad L'Oreal-perfekt selv i kraftig turbulens; de udlevede også et eventyr på høje hæle. De rejste verden rundt og var kærester med piloter og oliesheiker.

Der var noget uopnåeligt og samtidig uniformeret upersonligt over dem, og derfor udgjorde de den perfekte drøm.

Hvad tænkte de, disse idealkvinder? Hvem var de? Hvad rørte sig under den perfekt smilende overflade?

Og hvordan forhandlede de den konstante balancegang mellem kravet om perfekt kvindelighed og ønsket om selvstændighed?

Nellie Vierhout har i samarbejde med Nan Rostock skrevet en bog om den første generation af disse enigmatiske kvinder med titlen *Vi var de første – stewardessen som danmarkshistorie*. Begge har de førstehåndserfaring fra stewardesselivet. Nellie Vierhout arbejdede 34 år som stewardesse for SAS, og Nan Rostock arbejder stadig som stewardesse sideløbende med sin karriere på landjorden. Det er anden gang, de to kvinder skriver om stewardesselivet. Deres første bog, *Bag smilet*, udkom i 2006.

Som baggrund for bogen har de interviewet 26 af de kvinder, der tilhørte den første generation af stewardesser, dvs. de kvinder, der arbejdede som stewardesser fra de første passagerflyvninger i 1940'erne og frem til 1960. Disse kvinders vidnesbyrd er samlet til fire selvstændige fortællinger i bogen, der dog også indeholder udførlige beskrivelser af den teknologiske udvikling indenfor luftfart og anekdoter om luftkaptajner og celebrity Hollywood-passagerer.

A NEW BREED OF WOMEN

Den første generation af stewardesser var ikke kun den første generation af kvinder, der fik job i luften og kom ud at flyve. De var også frontløbere for efterkrigstidens generation af kvinder, der brød ud af den traditionelle kvinderolle som hustru og husmor, for at realisere sig selv som selvstændige kvinder, der – i hvert fald for en tid – tjente deres egne penge og traf deres egne beslutninger. De var, som det blev sagt i tv-serien Pan Am, der for et par år tilbage fortalte den samme historie, 'a new breed of women'.

Hvis verden holdt vejret, når de passerede forbi, var det ikke kun på grund af deres skønhed og perfektion, men fordi de samtidig var et symbol på fremtiden og den industrielle fremdrift.

De var *sex on legs*, kvindefrigørelsens pionerer og mandens drøm om at betvinge lufrummet i een og samme krop.

At afspejle et stykke af Danmarkshistorien, der havde så afgørende betydning for, hvilken rolle kvinder spiller i samfundet i dag, gennem stewardessernes historie, er en oplagt, ja, nærmest genial idé. Spørgsmålet er bare, om bogen indfrier sit potentiale.

KVINDER I BAGGRUNDEN

Titlen og målsætningen taget i betragtning kan det undre, at kvindernes historie stort set ingen rolle spiller i den første tredjedel af bogen. Her oprulles luftfartens tidlige historie i Danmark: fra de spæde forsøg med overhovedet at lette fra jorden på Kløvermarken på Amager, over etableringen af den første lufthavn samme sted i 1925 og til tiden frem til tyskernes besættelse af Danmark. Der bliver fortalt mange finurlige anekdoter undervejs, men de fører ingen steder hen – og slet ikke hen mod en introduktion af bogens formodede hovedpersoner. I 1938 ansættes Danmarks to første stewardesser dog, Doris Jensen og Hanne Hansen, men de forbliver baggrundsfigurer i forhold til fortællingen om den teknologiske udvikling og Københavns Lufthavns rolle under krigen. Det er ærgerligt, for den korte skitse af de to kvinders historier giver lyst til at høre meget mere. Begge historier antyder personlige dramaer, der kun ligger og venter på at blive oprullet.

Doris Jensen fløj fra København til London d. 8. maj 1940, og kunne, da Danmark blev besat af tyskerne dagen efter, ikke få lov at rejse tilbage før efter krigens slutning. Hanne Hansen fløj derimod som den eneste danske kvinde under hele krigen. Begge må de have oplevet en del, men deres oplevelser træder i baggrunden.

Samme sparsomhed gælder historien om modstandskæmperen Inge, der efter krigen valgte at blive stewardesse. Hendes historie antyder muligvis, at de kvinder, der valgte stewardessejobbet, var unge kvinder med ben i næsen, der var vant til at stå op for sig selv og det, de troede på, men der reflekteres ikke over den specifikke samfundssituation, som disse kvinder var en del af.

Hvad betød det f.eks. for dem at være de første kvinder i så mandsdomineret en verden? Mødte de kun beundring og ingen fordomme? Hvad drev dem til at træffe så ukonventionelle livsvalg i en tid bundet af konventioner?

Kildematerialet har sikkert været sparsomt, men den ramme fortællingerne sættes ind i, afspejler på ingen måde den specifikke kvindehistoriske kontekst eller kaster lys over disse pionerkvinders liv.

STEWARDESSEN SOM ROLLEMODEL

Efter Anden Verdenskrig sker der dog et skred – også i bogen. 20 nye stewardesser skulle ansættes i DDL (Det Danske Luftfartsselskab, forløberen for SAS). Stewardessejobbet var ikke for alle og enhver i passagerflyvningens tidlige historie. Stewardesser skulle være gjort af et særligt stof. De skulle have en bestemt kropstype, ikke veje for meget, have velformede lægge, bære sig selv rankt og værdigt, og selvom de ikke behøvede være supermodeller, skulle de være kønne. De skulle kunne tale tre sprog udover dansk, være alment dannede og næsten umenneskeligt servicemindede. Og så skulle de kunne holde hovedet koldt i selv de mest tilspidsede situationer. Det var også en klar fordel ikke at være sart, for i de første mange år fløj maskinerne uden trykkabiner, og samtlige passagerer (og

kabinepersonale) kastede som regel op på selv de korte strækninger.

Faktisk blev der ifølge forfatterne i samtiden jøket om, at stewardesserne var så perfekt servicemindede, at man som flypassager fik bedre service af stewardesserne end af konen derhjemme.

Selvom de kvinder, der søgte stewardessejobbet, havde taget et skridt væk fra husmorrollen, skulle de stadig leve op til billedet på den perfekte kvinde. Hende, der servicerer med et smil 24/7, aldrig er træt eller udmattet, og som finder sig i, at hun er den lavest lønnede på lønlisten, selv når hun udfører et lige så hårdt job som sine mandlige kolleger.

KARRIERE SOM KVINDE

Den første generation af kvinder, der søgte ud på arbejdsmarkedet og skabte sig en karriere, konkurrerede ikke med mændene om deres job. Deres karrierevalg bestod i at gøre det kvindelige til perfektion. Dermed var de stadig ufarlige og uhyre attråværdige.

At disse kvinder besad en helt særlig og ukompromitteret kvindelighed, bliver flere gange fremhævet af bogens forfattere, f.eks. i forordet, hvor de skriver, at 'deres medførte beskedenhed gjorde, at de ikke blev ødelagte, selvom de blev forkælede'. Bogens kvinder er nydelige, beskudne og ordentlige, de er perfekte værtinder og afslår altid deres mandlige beundrere høfligt men bestemt. Pletfrie og dydige.

At læse disse beskrivelser er lidt som at se Mad Men, bare uden det, der gør Mad Men så interessant, nemlig nutidens metarefleksion over en tid, der i den grad var bundet op på snærende kønsstereotyper.

Det er svært ikke at tænke, at der i disse kvinder, der lagde alle konventioner bag sig og rejste

alene over hele verden, også har haft noget andet, der skurrede under glansbilledeoverfladen; rastløshed, seksuel nysgerrighed, en utålmodighed efter at komme frem i verden på trods af sit køn, måske endda en lyst til oprør.

TÆT PÅ STEWARDESSERNE

Det er i de fire personfortællinger om Lise, Merete, Irene og Eva, at man kommer tættest på et billede af stewardesserne som de virkelige mennesker, de også var. Mellem anekdoter om nødlandinger og celebrity-passagerer aner man den rastløshed og følelse af fremmedgjort ensomhed, der også kunne være en konsekvens af deres valg.

Mellem linjerne antydes også en seksuel frigjorthed og en fandenivoldsk eventyrlyst. Der er f.eks. Merete, der allerede, inden hun som 24-årig (den nedre aldersgrænse) kan søge ind som stewardesse, rejser rundt i et sønderbombet Europa på tilfældige au pairjobs, og som spontant sætter sig bag på motorcyklen hos to unge danske fyre, hun møder i Sydfrankrig, for at køre til Italien med dem.

Som bogen skrider frem, får forfatterne skrevet sig varme, og det er også den sidste af de fire fortællinger, Evas, der virker mest vedkommende. Hun reflekterer over, at hun ikke bare vil være en rig mands trofæhustru en dag, og fortæller, at 'hvis de søgte piger med samme jobprofil som jomfru Maria, var hun ikke interesseret'.

DET AFGØRENDE SPØRGSMÅL

Vi var de første slutter med det åbne spørgsmål, om disse pionerkvinder også ville have søgt ind som stewardesser i dag, hvor flytrafikken er blevet tilgængelig for masserne, og de billige

billetter betyder, at serviceniveauet er i bund.

Et langt større spørgsmål kunne dog stilles om den forandring kvinderollen – og dermed også stewardesserollen – har været igennem siden 1960:

For der, hvor bogen slutter, starter et helt nyt kapitel i kvindehistorien. Hvor den første generation af stewardesser opnåede deres selvstændighed netop ved at perfektionere deres kvindelighed, satser de efterfølgende generationer af kvinder på at uddanne sig på lige fod med mændene, for senere at søge ud på arbejdsmarkedet og konkurrere med mændene om ansættelserne.

Det at skabe sig en karriere qua sit køn og sin kvindelighed falder lige så hurtigt i værdi som husmorrollen. Frihed og lighed kommer på dagsordenen, og den professionelle, uniformerede kvindelighed virker i dag antikveret.

RELATEREDE ARTIKLER

KØN OG KLIMA

VIL DU GØRE DIN UNGDOMSORGANISATION SKARPERE PÅ KØ...

Nu har du chancen for at være med til at sætte dagsordenen om køn og klima i Norden, hvis du er

mellem 18 og 30 år.

EU'S LIGESTILLINGSINDEKS

DANMARK, RUMÆNIEN OG SLOVENIEN GÅR TILBAGE

Danmark er nummer to på EU's ligestillingsindeks. Men hvor de fleste EU-lande gør fremskridt, går Danmark tilbage.

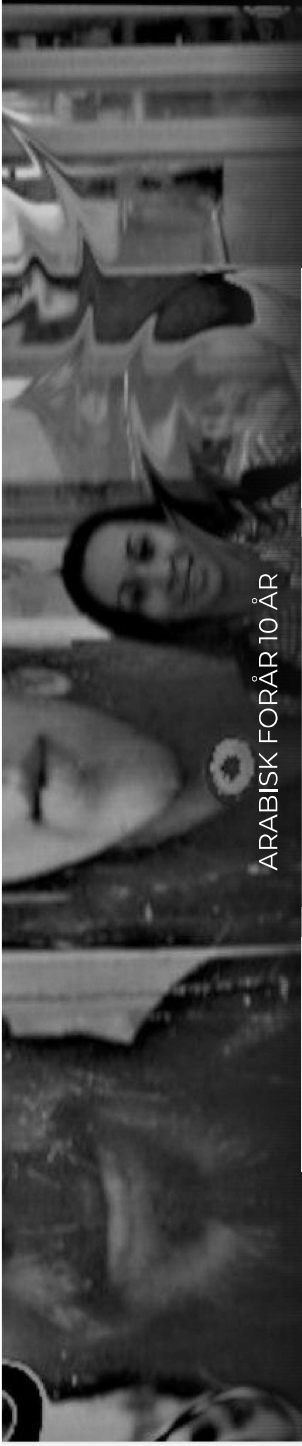
LIGESTILLINGSREDEGØRELSE

MOGENS JENSEN: MERE REEL LIGESTILLING

Regeringens ligestillingsarbejde går ikke i stå på grund af coronavirusen, understreger ligestillingsminister Mogens Jensen.

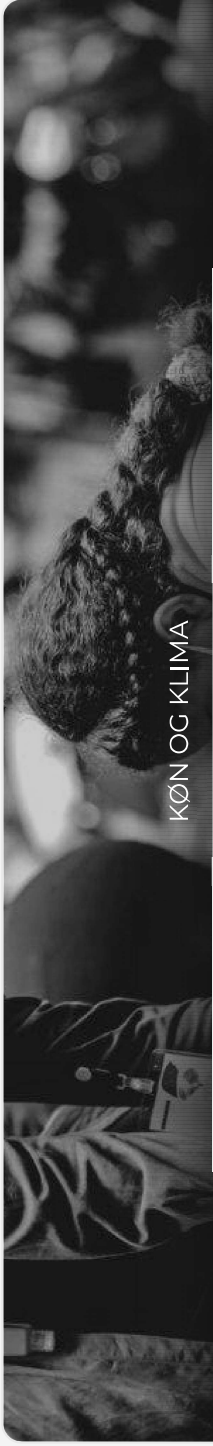
Tweets by KVINFO

ARABISK FORÅR 10 ÅR

TUNESIEN GIK FORREST – MEN NU ER LIGESTILLINGEN
USIKKER

KØN OG KLIMA

VIL DU GØRE DIN UNGDOMSORGANISATION SKARPERE PÅ
KØN, LIGESTILLING OG KLIMA?

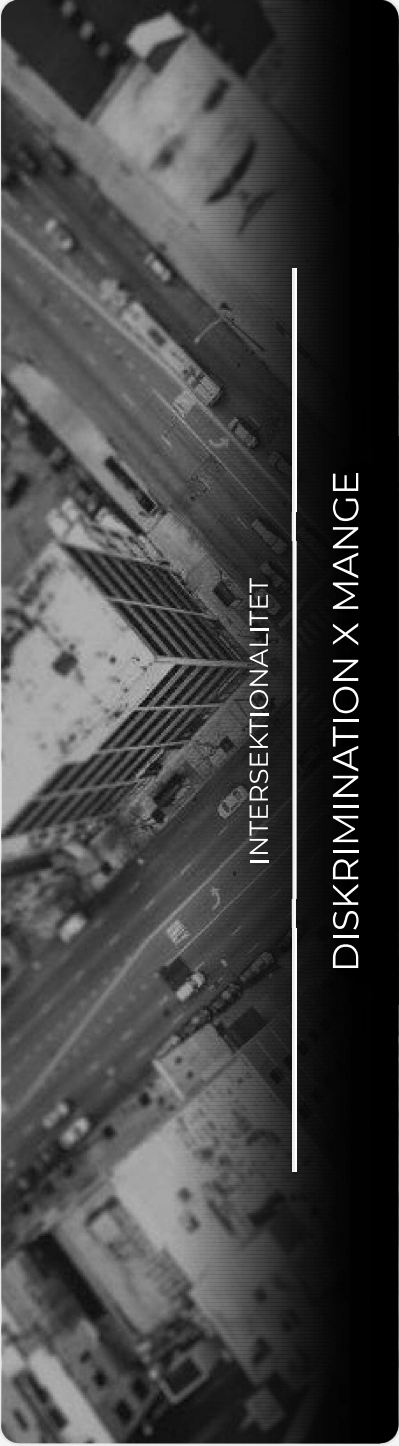
NY RAPPORT FRA KVINFO

DANMARK KAN FÅ FLERE MINORITETSETNISKE KVINDER I JOB

JOB I KVINFO

KOORDINATOR TIL MENTORNETVÆRK I TINGBJERG OG
UTTERSLEVHUSE

INTERSEKTIONALITET

DISKRIMINATION X MANGE

KØN-VIDEN

JOB I KVINFO

KVINFO SØGER CONTROLLER

MANDEDAG

"DET ER JO IKKE SÅDAN NOGET, MAN NORMALT FORTÆLLER"

NY LIGESTILLINGSMINISTER

MEGET MINDRE 'BLANDET LANDHANDEL'

MÆNDS #METOO

SEKSUEL CHIKANE RAMMER OGSÅ MÆND

OM KVINFO

MEDARBEJDERE

PRESSE

NYHEDSBREV

KVINFO KØN-VIDEN INFORMATION FORSKNING

KVINFO

CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K

CVR.NR.: 12919247

EAN NR.: 5798009814371

TLF: 33 13 50 88

E-MAIL: KVINFO@KVINFO.DK

KVINFO er Danmarks videnscenter for køn, ligestilling og mangfoldighed og samlingsstedet for forskning, viden og information om den moderne ligestillingsdiskussion nationalt og internationalt.

kvinfo.dk - © Copyright 2018 All rights reserved.- Web by Raboutnik.coop

